

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ

[08/01 και 23/01 1991]

Οι συζητήσεις βασίστηκαν στο ερωτηματολόγιο που είχε συντάξει ο ΔημΠαπ και που παρατίθεται στην αρχή αυτού του Μνημόνιου, για λόγους πληρότητας.

Το ερωτηματολόγιο περιείχε δύο "υπερ-ερωτήματα", τα οποία δεν συζητήθηκαν αλλά οι απαντήσεις θεωρήθηκαν καταφατικές, και δέκα "κυρίως" ερωτήματα.

Στην πρώτη συνάντηση μετείχαν οι ΝιΓια, ΝιΓκα, ΔημΔαμ, Νιθεμ, ΓιαΝι, ΔημΠαπ και ΚωΣημ, ενώ στη δεύτερη συμμετείχε και ο ΑντΛαγ.

1. Τα "υπερ-ερωτήματα"

α) Υπάρχει πεποίθηση πως τα προβλήματα και οι γενικότερες δυσκολίες και αδυναμίες της χώρας σε μία κατεύθυνση σύγχρονης πολιτικής και οικονομικής ανάπτυξης είναι υπερβάσιμα;
Κατά πόσο, δηλαδή, η χώρα - με τη δεδομένη πολιτική, [κοινωνική] και οικονομική ανάπτυξη αφήνει περιθώρια για παρεμβάσεις που μπορούν να υπερβούν τα σημερινά αδιέξοδα;

β) Έχουμε ξεκαθαρίσει, έστω κατά προσέγγιση, πώς αυτό θα γίνει θεωρητικά και πρακτικά; Υπάρχει όραμα και άποψη;

2. Τα "ερωτήματα"

α) Ποιά είναι τα βασικά συμπεράσματα από τη μέχρι σήμερα δράση και συμπεριφορά μας;

Είναι, "κατ' αρχήν", θετικά;
Δημιουργούν προοπτικές για μία αποτελεσματικότερη πορεία στο μέλλον;

β) Πώς;

Μέσα από το ... ("εντός");

Με έμφαση στις εκσυγχρονιστικές απόψεις;

Με απόπειρες "διαπαιδαγώγησης"- "ενσωμάτωσης" των λαϊκίστικων τάσεων;

Με πολιτικές/πολιτική συμμαχιών "εντός";

Και η [ή τι κάνουμε στην] περίπτωση "πραξικοπήματος";

Με τη δημιουργία ενός "πόλου-ρεύματος" "εντός", που υπάρχει σε κάποια έκταση, με θεωρητική και πρακτική άποψη για την έξοδο της χώρας από τα αδιέξοδα; Άρα με ηγετική άποψη;

Με ευρεία δημοσιοποίηση της άποψης;

Με προσπάθεια δημιουργίας ενός νέου προφίλ;

γ) Υπάρχουν αποδέκτες αυτής της άποψης και άλλου;

Στον συνασπισμό ή μόνο στην ΕΑΡ;
Στη ΝΔ;

Τι είναι αυτό που ακούγεται;

Για συνεργασία των εκσυγχρονιστικών δυνάμεων της χώρας;
Για συνεργασία των εκσυγχρονιστικών δυνάμεων ΝΔ και ΠΑΣΟΚ;

δ) Τι κάνουμε με τον εκτός κομμάτων χώρο;

Αναπτύσσουμε μία ειδική πολιτική για αυτόν;
Μήπως τον έχουμε παραμελήσει;

Τι βάρος και έκταση δίνουμε;
Μήπως ο χώρος αυτός είναι ο άγνωστος γίγας;

ε) Είναι δυνατή η δημιουργία "πόλου-ρεύματος" "εκτός";

Σε ποιά έκταση αυτό υπάρχει;

Φτάνει ο Όμιλος;

Υπάρχουν "άλλοι" τρόποι; όπως Λέσχες Προβληματισμού ή Πρωτοβουλίες Πολιτών;

Υπάρχει ανάγκη διεύρυνσης προς αυτή την κατεύθυνση; Πώς;

στ) Πώς εκτιμάμε την κατάσταση στα άλλα πολιτικά κόμματα;

Ποιές είναι οι προοπτικές στη ΝΔ;

Πότε θα προκύψει θέμα ηγεσίας στον συνασπισμό;

ζ) Υπάρχει προοπτική-δυνατότητα σύγκλισης των "πόλων-ρευμάτων";

Μήπως πρόκειται απλά για θεωρητικό σχήμα;

η) 'Ενα πρόσωπο;

Προς το παρόν ένα;

Χρειάζεται να διαφανούν και άλλα;

Είναι συνάρτηση των συμμαχιών;

Ανάδειξη προσώπων μέσα από τη βασανιστική διαδικασία ανάδειξης και εδραίωσης της "άλλης άποψης";

θ) Το επιτελείο;

Μία ομάδα σχεδιασμού θεωρητικών και πρακτικών κατευθύνσεων;

Μία άλλη άποψη για την ανάπτυξη της χώρας;

Υπάρχει δυνατότητα;

Ομάδες επεξεργασίας πολιτικών κατά τομέα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης;

ι) Σχεδιασμός και χρόνοι;

Με τι τρόπο και πότε θα γίνουν τα [όσα προκύψουν από τις απαντήσεις στα] παραπάνω;

Ποιές είναι οι προτεραιότητες;

Υπάρχουν εναλλακτικά σενάρια;

Θα το αναβάλλουμε ξανά;

Υπάρχουν άλλα περιθώρια για αναβολές;

Η συζήτηση και τα συμπεράσματα.

Πριν συζητηθούν τα επιμέρους ερωτήματα και από τις γενικές τοποθετήσεις προέκυψε η ανάγκη ανάλυσης της κατάστασης "εντός" και των προοπτικών εξέλιξης της [ΝΓΓ] καθώς και του γενικού πλαισίου των πιθανών πολιτικών εξελίξεων [ΔΔ]. Η ανάλυση, που έγινε από τον ΚΣ, κατέληξε σε προκαταρκτικά συμπεράσματα για θέματα που τίθενται και από τα επιμέρους ερωτήματα.

Τα πρώτα αυτά συμπεράσματα [ΚΣ] είναι:

α) η έμφαση είναι "εντός". Κινήσεις "εκτός" δεν είναι ανεκτές από τον κόσμο.

β) η οποιαδήποτε συμμαχία με ευρύτερο προοδευτικό χώρο πρέπει να τοποθετείται μετά την επίτευξη ελέγχου και εκσυγχρονισμού "εντός".

γ) η οποιαδήποτε σκέψη για διευρύνσεις ακολουθεί την επίτευξη αυτών των συμμαχιών.

δ) σε όλη την πορεία έμφαση στην προβολή (μέσω ΜΜΕ, Τύπου, κλπ) των εκσυγχρονιστικών απόψεων, αλλά με προσοχή στην επικοινωνία με όλες τις άλλες τάσεις ("εντός" και "εκτός").

< Εδώ διαπιστώνεται η έλλειψη μηχανισμού παραγωγής και επεξεργασίας θέσεων και παρακολούθησης της επικαιρότητας >

ε) η επιτυχία "εντός" περνάει μέσα από τη συμμαχία με την "κεντρώα" τάση. Η συμμαχία αυτή δεν συνεπάγεται, υποχρεωτικά, ρητή συνεννόηση με τους "εκπροσώπους" ή "εκφραστές" της. Στόχος είναι να "κερδιθεί" ο χώρος, ανεξάρτητα από την προσωπική στάση των "εκπροσώπων" ή σημερινών "εκφραστών" του.

Στη γενική τοποθέτηση διατυπώθηκε και η άποψη [ΝΓκ] πως, δεδομένου του ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για πρωτοβουλίες, η πολιτική της αναμονής και των ίσων αποστάσεων με όλες τις τάσεις "εντός", με πολλή και σοβαρή δουλειά από ομάδες προσωπικοτήτων, θα συνεχίσει να αποδίδει όπως μέχρι τώρα.

Κεντρικό συμπέρασμα της συζήτησης, που απαντά και στο ερώτημα (β) του ΔΠαπ, ήταν:

Η μέχρι σήμερα στρατηγική της "έντονης διαφοροποίησης" πρέπει να

αντικατασταθεί από μία νέα στρατηγική "οικειοποίησης και υιοθέτησης του χώρου" στο σύνολό του.

Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής ο ΚΣ λειτουργεί ως ο μοναδικός εκφραστής του συνολικού χώρου, υποκαθιστώντας τους ρόλους του στο πολιτικό σκηνικό.

Έτσι η "προς τα μέσα" αντιπολίτευση που επέβαλε η μέχρι σήμερα στρατηγική μεταβάλλεται σε "προς τα έξω" αντιπολίτευση.

Στοιχεία αυτής της στρατηγικής είναι :

- προσπάθεια και έμφαση στην ανάγκη διατήρησης της ενότητας του χώρου - ηγετική (ήπιος αλλά σαφής "πατερναλισμός") στάση "εντός".
- καλές σχέσεις και επαφές με όλες τις τάσεις "εντός".
- τοποθετήσεις "αρχηγού αξιωματικής αντιπολίτευσης" προς τα έξω που να συσπειρώνουν μέσα.
- προσπάθεια προσέγγισης μικρο-μεσαίων στελεχών χωρίς ανταγωνισμό με τους εκφραστές των τάσεων στις οποίες ανήκουν.
- ανοίγματα προς και πρωτοβουλίες συνεργασίας σε συγκεκριμένα θέματα με ηγετικά στελέχη των "εγγείων" τάσεων.

Το πρόβλημα των σχέσεων με άλλες "εκσυγχρονιστικές" δυνάμεις [ερώτημα (γ)] θέτει τα επιμέρους ερωτήματα :

α) τι εννοεί ο καθένας με τον όρο αυτόν, και

β) πώς αντιμετωπίζονται "εκσυγχρονιστικές" δυνάμεις - αν υπάρχουν - της Δεξιάς, ιδιαίτερα με την φόρτιση που δημιουργεί ο αφορισμός περί "κέντρο-δεξιών σεναρίων"

Πρωταρχικό μέλημά μας πρέπει να είναι ο παραπέρα προσδιορισμός και εξειδίκευση του τι εννοούμε εμείς ως "εκσυγχρονισμό" [ΑντΑγγ].

Τα κεντρικά συμπεράσματα της συζήτησης που ακολούθησε ήταν :

- η επίκληση του εκσυγχρονισμού από τη Δεξιά είναι πλασματική. Γίνεται στα πλαίσια της κυρίαρχης παλααιοκομματικής αντίληψης, που θέλει να αξιοποιήσει έναν όρο της "μόδας" είτε ως όπλο στον εσωκομματικό αγώνα πολιτικής επικράτησης και διαδοχής είτε ως μέσο εξορισμού της σημερινής και - κυρίως - της "επόμενης" Δεξιάς.
- σε κάθε επιμέρους χώρο της Αριστεράς ο "εκσυγχρονισμός" νοείται κατά διαφορετικό τρόπο και αφορά διαφορετικές παραμέτρους του πολιτικού χίγνεσθαι.
- με τα "εκσυγχρονιστικά" στελέχη της ευρύτερης Δεξιάς δεν μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε σχέση και επαφή. Είναι πολιτικά επικίνδυνα. Αλλά ο εκσυγχρονιστικός λόγος πρέπει να απευθύνεται και προς την πολιτική και εκλογική βάση της Δεξιάς, την οποία "διεκδικούμε".
- με επιλεγμένα ανανεωτικά και εκσυγχρονιστικά στελέχη του Συνασπισμού (όλων όμως των "συνιστωσών" του, χιιά αποφυγή τριβών, εμπλοκής σε δικές τους συγκρούσεις και παρεξηγήσεων που θα διαβάσουν την όποια

δική μας προσπάθεια) προωθούμε διάλογο, με στόχους :

- α) να βελτιώσουμε και να επεξεργαστούμε παραπέρα και τις δικές μας θέσεις και απόψεις,
- β) να διαλύσουμε παρεξηγήσεις που υπάρχουν ανάμεσα στις δικές μας απόψεις και θέσεις και την ευρύτερη Αριστερά, και
- γ) να διευρύνουμε την απήχηση των θέσεων και των απόψεών μας στον χώρο της πολιτικής και εκλογικής βάσης της ευρύτερης Αριστεράς.

Είναι σαφές πως σε αυτή τη φάση δεν μπορεί να υπάρξει κομματική προσέγγιση.

- έμφαση πρέπει να δοθεί στον εκτός κομμάτων χώρο, ιδίως εκεί που δεν υπάρχει θέμα προσέγγισης με το ΠΑΣΟΚ.
- χώρος υποδοχής και εργαλείο ανάπτυξης του διαλόγου πρέπει να αναδειχθεί ο Όμιλος, χωρίς ακαδημαϊσμούς, και με άνοιγμα (αριθμητικό και γεωγραφικό) σε όλους όσους θέλουν να προσφέρουν, αλλά με διατήρηση του συμπαγούς του πυρήνα του,
- τα "κοινωνικά κινήματα", έστω και με τις σημερινές "δυσπλασίες" και την "ατροφικότητα" που τα χαρακτηρίζουν, μπορούν να αποτελέσουν χώρο προνομιακής επικοινωνίας, με στόχο και τη συμβολή μας στην δική τους ενδυνάμωση και απο-αγχύλωση, αλλά και την διεύρυνση του χώρου επιρροής μας.

Τα συμπεράσματα αυτά θεωρήθηκε πως απαντούν και στα ερωτήματα (δ), (ε), (στ), και (ζ) του ερωτηματολογίου.

Στο πρόβλημα που θέτει το ερώτημα (η), το μείζον πρόβλημα είναι η διαδικασία ανάδειξης και άλλων εκφραστών της εκσυγχρονιστικής άποψης. Η διαδικασία αυτή διαφοροποιείται για τους "εντός" και τους "εκτός".

Η δημόσια παρουσία για τους "εκτός" μπορεί να προωθηθεί μέσα από τις διαδικασίες και τις δραστηριότητες του Ομίλου.

Αντίθετα υπάρχουν προβλήματα και κίνδυνοι για τους "εντός". Τά όποια περιθώρια υπάρχουν πρέπει να αναζητηθούν στα πλαίσια των κοινοβουλευτικών δραστηριοτήτων (κοινές ερωτήσεις και επερωτήσεις) και της υποτονικής κομματικής λειτουργίας. Τα προϊόντα του Ομίλου μπορούν - με μεγάλη διακριτικότητα - να στηρίξουν αυτή την προσπάθεια.

Το θέμα της πολλαπλότητας της έκφρασης συναρτάται και με τα προβλήματα οργάνωσης και επιτελείου [ερώτημα θ].

Στη συζήτηση διαπιστώθηκε πως:

- η έλλειψη "πολιτικού γραφείου" δημιουργεί πίεση χρόνου και διαθεσιμότητας για συναντήσεις με όσους επιδιώκουν επαφή,
- η έλλειψη "πολιτικού επιτελείου" δυσχεραίνει τις κινήσεις ακόμα και της σημερινής μονοπρόσωπης έκφρασης, που προσπαθεί να υποκαταστήσει τις αντίστοιχες λειτουργίες με ad hoc προσωπικές επαφές και συμβουλές.

Συμπερασματικά, διαπιστώθηκαν οι ανάγκες για :

- δημιουργία αναβαθμισμένου "πολιτικού γραφείου" σε επίπεδο που να μπορεί να ικανοποιεί ένα σημαντικό ποσοστό πολιτικών επαφών και να διατηρεί ένα ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό,
- λειτουργία "πολιτικού επιτελείου" που θα αντιμετωπίζει τρέχοντα πολιτικά θέματα και θα διαμορφώνει ή θα εισηγείται θέσεις και τακτική,
- δίκτυο "συμβούλων" υψηλού επιπέδου για τη διαμόρφωση πολιτικών απόψεων του ΚΣ σε επιμέρους θέματα και για τον έλεγχο θέσεων και επεξεργασιών του Ομίλου.
- βοήθεια σε θέματα συγγραφής πολιτικών λόγων και φυσικής παρουσίας.

Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι η optimum λειτουργία μίας ομάδας σχεδιασμού, που περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω στοιχεία, προϋποθέτει την πολυεπίπεδη επαφή όλων αυτών των συνεργατών, ώστε να κατακτηθεί ένα υψηλό επίπεδο κοινής αντίληψης και δράσης.